

YERLİ ÜRETİM ORTA GERİLİM ELEKTRİK MALZEMELERİ İÇİN ULUSAL VE BÖLGESEL AKREDİTE LABORATUVARLARA OLAN İHTİYAÇ VE TSE'NİN DURUMU

Alaaddin MAĞARA
amagara@batel.com.tr

BATEL Elektromekanik San. Ve Tic. A.Ş.

ÖZET

Ülke genelinde elektrik dağıtım hizmetleri, Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. Genel Müdürlüğü'ne bağlı elektrik dağıtım şirketleri tarafından yürütülmektedir. Elektrik dağıtım hizmetlerine yönelik mal ve hizmet alımlarına ilişkin teknik ve idari şartnameler, ülke genelinde standardizasyon sağlamak amacıyla TEDAŞ Genel Müdürlüğü tarafından Kamu İhale Kanunu'na ve Kamu İhale Kurumu'unca yayınlanan yönetmeliklere uygun olarak hazırlanmaktadır.

Ülke genelinde elektrik dağıtım hizmetleri, Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. Genel Müdürlüğü'ne bağlı elektrik dağıtım şirketleri tarafından yürütülmektedir. Elektrik dağıtım hizmetlerine yönelik mal ve hizmet alımlarına ilişkin teknik ve idari şartnameler, ülke genelinde standardizasyon sağlamak amacıyla TEDAŞ Genel Müdürlüğü tarafından Kamu İhale Kanunu'na ve Kamu İhale Kurumu'unca yayınlanan yönetmeliklere uygun olarak hazırlanmaktadır.

TEDAŞ'ın 20/02/2008 tarih ve 000792 sayılı yazısında; gerek şirket/bağlı şirketlerce gerekse yükleniciler kanalı ile dağıtım sistemine girecek tüm OG ve AG elektrik malzemelerinin ilgili teknik şartnamelerinde yer alan tip deneylerine ait sertifika ve raporların akredite laboratuvarlardan alınmış olması hususunun 01/08/2009 tarihinden itibaren yürürlüğe konulacağı belirtilmektedir. Ülke çapında yürütülen elektrik dağıtım hizmetlerinin TEDAŞ tarafından gerçekleştirildiği düşünülürse, ulusal elektromekanik sanayinin üreteceği OG ve AG elektrik malzemelerinin en büyük kullanıcısı tarafından alınan bu kararın önemi ve etkileri çok daha kolay anlaşılacaktır.

Bilindiği üzere, Türkiye Akreditasyon Kurumu TÜRKAK 1999 yılında kurulmuş olup; geçen süreç içinde akreditasyon yapmak üzere yetkilendirilmiş ve

06/04/2006 tarihinde de Avrupa Akreditasyon Birliği (EA) ile "Karşılıklı Tanınırlık Anlaşması" (MLA) imzalayarak uluslar arası tanınır hale gelmiştir. Mevcut ve yeni tesis edilecek elektrik test laboratuvarları, akreditasyon için TÜRKAK nezdinde girişimde bulunarak gerekli denetim ve gözetim prosedürlerinin tamamlanması durumunda akreditasyon belgesi alabilecektir.

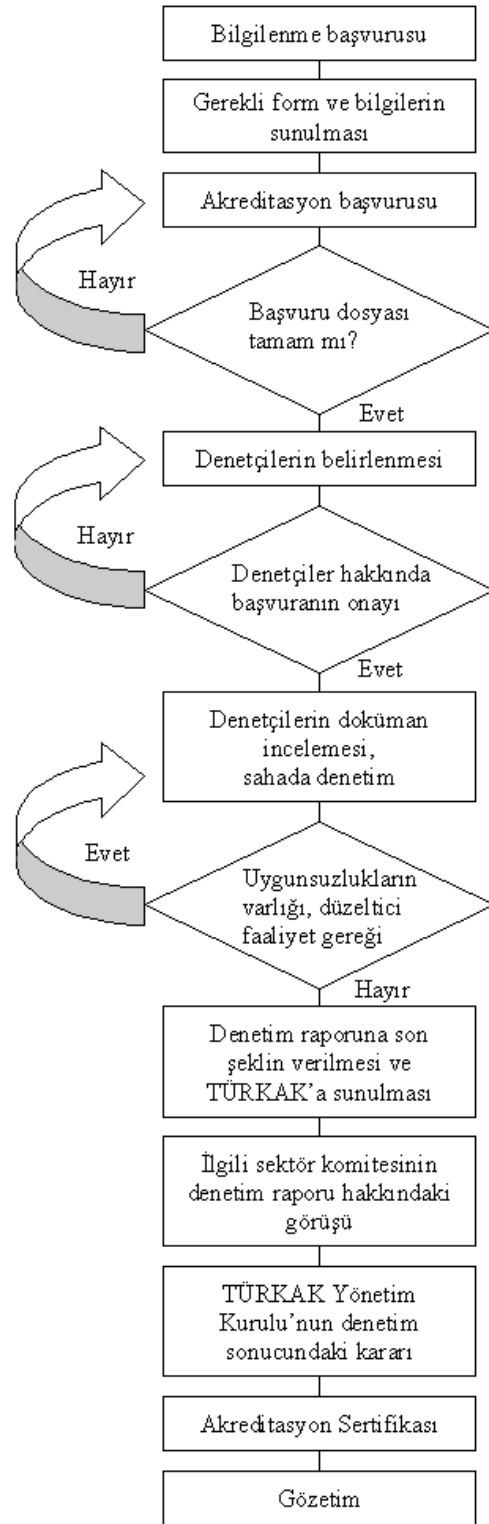
Günümüzde Orta gerilim elektrik malzemelerinin bir çoğuna ait tip testleri gerek TSE gerekse üretici firma bünyesindeki elektrik test laboratuvarlarında yapılabilmektedir. Ancak, söz konusu laboratuvarların büyük bir bölümü, gerek akreditasyon prosedürünün uzun ve karmaşık olması, gerekse akreditasyon alabilmek için yapılması gerekli iyileştirme yatırımlar yanı sıra akreditasyon kuruluşuna yapılacak ödentiler nedeniyle henüz akredite olamamışlardır.

Özellikle orta gerilim malzeme üreticilerinin önlerindeki en büyük handikap, mevcut tip test belgelerinin 01/08/2009 tarihine kadar akredite laboratuvarlardan alınacak belgelerle yenilenmesi ile özellikle OG ve YG malzemelerin testleri için, henüz ülkemizde tesis edilmiş yeterli nicelik ve nitelikte akredite laboratuvarların olmadığıdır. Bu konuda en etkin ve eski kuruluşlardan olan TSE'nin, mevcut

laboratuvarlarının yeterliliği yanı sıra akreditasyon konusundaki pozisyonu, kısa dönemde ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktadır.

YG / OG / AG elektrik malzemelerinin çeşitliliği ile bu malzemeler için istenmekte olan tip testleri göz önüne alındığında, milyonlarca USD'lık bir maliyet ortaya çıkmaktadır. Her ne kadar bu testlerin bir bölümü TSE ve/veya ulusal firma laboratuvarlarında yapılabiliyor olsa da yüksek maliyetli bir çok tip testi sınırlı sayıdaki yurtdışı akredite laboratuvarlarda (İtalya'da CESI, Hollanda'da KEMA, Romanya'da ICMET gibi) yapılabilmektedir. Ulaşım nedeniyle tercih edilen bu akredite laboratuvarlardaki tip testlerinin yüksek maliyetleri yanı sıra söz konusu laboratuvarlarda test yaptırmak için uygun zaman bulabilmek bazen 6 aydan uzun süren bir süreci gerekli kılmaktadır. Ki elektromekanik sanayinin halen ürettiği ürünler için almış olduğu tip test raporlarının geçersiz olması nedeniyle tekrar almasının gerekeceği gerçeği göz önüne alındığında mevcut imkanlar ile bu süreç çok daha uzun olabilecektir. Bu şartlarda, elektromekanik sektörünün üreteceği yeni ürün veya yeni model ürünler için alınması gereken tip test rapor ve sertifikaları için bir yıla yaklaşacak olan bu süre, söz konusu üretim için yerli elektromekanik sanayinin yapmış olduğu her türlü ar-ge, makine-kalıp vb. yatırımın geri dönüşünü uzatacağı gibi artacak yatırım finansman maliyetleri de yatırımcının olumsuz etkilenmesine neden olacaktır. Ayrıca, yükselen maliyetler nedeniyle yabancı firmalara karşı rekabet edebilme olasılığı da azalacağı için ulusal elektrik ve elektromekanik sanayinin yaşama şansı giderek azalacaktır.

Akreditasyon işlemleri akış şeması

Türk Standartları Enstitüsü; her türlü madde ve mamuller ile usul ve hizmet standartlarını yapmak amacıyla 18.11.1960 tarih ve 132 sayılı kanunla kurulmuştur. Enstitünün ilgili olduğu bakanlık Sanayi ve Ticaret Bakanlığıdır. Enstitü, tüzel kişiliğı haiz, özel hukuk hükümlerine göre yönetilen bir kamu kurumu olup, kısa adı ve markası TSE'dir. TSE'nin amaç ve görevleri incelendiğinde; *“Enstitü bünyesinde veya hariçte hazırlanan standartları tetkik etmek ve uygun bulunduğı takdirde Türk Standartları olarak kabul etmek”, “Üniversiteler ve diğler bilimsel ve teknik kurum ve kuruluşlarla işbirliğı sağlamak, “standardizasyon konularında yayım yapmak, ulusal ve uluslararası standartlardan arşivler oluşturmak ve ilgililerin faydalanmalarına sunmak”, “Standartlarla ilgili araştırma yapmak ve ihtiyari standartların uygulanmasını kontrol etmek için laboratuvarlar kurmak, kamu sektörü veya özel sektörün isteyeceğı teknik çalışmalarını yapmak ve rapor vermek”, “Standartlara uygun ve kaliteli üretimi teşvik edecek çalışmalar yapmak ve bunlarla ilgili belgeleri düzenlemek”, “Metroloji ve kalibrasyon ile ilgili araştırma ve geliştirme çalışmalarını yapmak ve gerekli laboratuvarları kurmak”* gibi hususlar bulunduğı görülecektir.

Ulusal elektrik ve elektromekanik sektörünün ihtiyacına cevap verebilecek nitelikte bir veya birkaç ihtisaslaşmış akredite laboratuvar kurulması durumunda mükerrer ve gereksiz yatırım önlenerek ülke kaynaklarının verimli kullanılması gerçekleştirilebilecektir. Bu güne kadar farklı zamanlarda ve çeşitli platformlarda gündeme gelen akredite laboratuvar kurulması projesi, maalesef sadece tartışma gündemi olarak kalarak gerçekleşme adına somut bir adım atılamamıştır. İhtiyaçların belirlenmesi, planlama, projelendirme ve tesis etme aşamalarından en çok zaman isteyen bölümü olan ihtiyaçların belirleme aşamasının somutlaştığı günümüzde, söz konusu projenin tekrar gündeme alınıp somut adımların hızla atılarak

gerçekleştirilmesi, ulusal elektrik ve elektromekanik sektörüne büyük bir katkı verecek olup; ülkemiz ekonomisi adına artı değer yaratacaktır.

Bu nedenle, TSEK desteğı ve/veya öncülüğü ile ilgili kamu ve özel kuruluşların *-TÜBİTAK, ETKB - EİGM, TEDAŞ, TEİAŞ, EÜAŞ, TOBB, Üniversiteler, EMO, EMSAD ve benzeri elektromekanik sanayi üretici kuruluşları gibi-* katılımıyla oluşturulacak bir organizasyon ile elektromekanik sektörünün tamamına hitap edecek nitelikte bir veya birkaç ihtisaslaşmış akredite laboratuvar kurulması; ülke ekonomik menfaatleri açısından büyük bir fayda sağlayacağı gibi üretici firmalar arasında olabilecek haksız rekabete engel olarak ulusal elektrik ve elektromekanik sektörünün uluslararası piyasada aktör olabilecek seviyede güçlenmesine katkı verebilecektir.

Birkaç yüz milyon USD yatırımla kurulabilecek bir YG/OG/AG elektrik test laboratuvarı sayesinde; halen yurtdışındaki akredite laboratuvarlara ödenmekte olan milyonlarca USD'lık bedel ülke ekonomisine kaynak olarak dönecektir. Kurulacak bu laboratuvarın oluşturacağı rüzgar ile teknolojik gelişmelere daha fazla imkan sağlanacağı gibi ulusal elektrik ve elektromekanik sektörü de uluslararası alanda daha da saygınlık kazanacak olup; rekabet şansını arttıracaktır.